

n som kom bort

Det har nu gått sex år sedan USA och dess allierade invaderade Irak. Tusentals irakier har fått sätta livet till och miljontals har flytt ett land som fortfarande ligger i spillror.

Världen över marscherade miljoner människor på gatorna i protest mot ett, då, eventuellt krig. Men vad hände sedan och vart tog den en gång så starka antikrigsrörelsen vägen?

AV KRISTINA LINDQUIST (TEXT) OCH JOSÉ FIGUEROA (FOTO)

Tappar du bort kamraterna i folkhavet ses ni inte mer i dag, för mobilen saknar all täckning. "Här är folket – var är regeringen?" står det på en banderoll, "Krig är död", står det på hundratals andra. När slagorden ska testas går åskan över Norra bantorget.

Åsikterna går isär om hur många som egentligen deltog i Nätverket mot krigs demonstration i Stockholm den 15 februari 2003. Polisen sade 35 000, arrangörerna 100 000. Klart är att när tåget når fram till Berwaldhallen, nära USA:s ambassad, har de sista demonstranterna inte lämnat utgångsplatsen. Fem kilometer av människor, med åtta till femton i bredd och en meters lucka mellan raderna innebär mellan 40 000 och 70 000 personer, enligt en beräkning i tidningen *Ordfront*. I hela Sverige upp till 160 000 demonstranter. I hela världen tio till tolv miljoner. Alla vet hur det gick sedan. Den 20 mars 2003 invaderade USA och dess allierade Irak och sex år senare är utländska trupper fortfarande kvar i landet. Frågetecknet gäller snarare vad som hände med protesterna.

– Uppslutningen var en överraskning för oss alla och en stor uppmuntran, säger Sköld Peter Mattis som hösten 2002 var med och startade Nätverket mot krig.

Han stod och räknade på Kungsgatan och är helt övertygad om siffran 100 000. När kriget sedan kom igång gick luften ur rörelsen, menar han, och en vecka efter krigsutbrottet samlades "bara" runt 10 000 personer i Stockholm.

– Den enorma uppslutningen såg vi aldrig mer. Många trodde kanske att vi faktiskt kunde stoppa kriget och när det ändå satte i gång följde känslor av hopplöshet.

Sköld Peter Mattis brukar omtalas som Sveriges första Vietnamdemonstrant, efter att han 1965 greps på Hötorget med ett plakat med texten "USA ut ur Vietnam". En viktig skillnad mellan Irak- och Vietnamprotesterna är att de senare växte sig starka medan kriget pågick.

– En förklaring är att Vietnam, till skillnad från Irak där alla tänkte på Saddam Hussein, var ett land som ingen i Sverige kände till.

– Landet verkade hundraprocentigt oskyldigt för den breda opinionen, vilket gjorde att USA:s anfall framstod som oerhört omänskligt.

LIKNADE TANKEGÅNGAR finns hos Christina Hagner, före detta ordförande i föreningen Ordfront och aktiv i Nätverket mot krig. Hon menar att det var lätt och okontroversiellt att ta ställning mot Irakkriget innan det bröt ut och att detta var huvudskälet till att så många protesterade i februari 2003.

– All erfarenhet visar att när man väl har tryckt på knappen och fått igång ett krig så är det oerhört svårt att få stopp på det på grund av de ekonomiska, politiska och mänskliga mekanismerna som sätts igång.

Christina Hagner säger att allt blev mer komplicerat efter krigsutbrottet och att det utvecklades så många olika ståndpunkter inför situationen, till exempel hurvida man skulle stöja det irakiska motståndet. Även interna konflikter inom antikrigsrörelsen gjorde sitt.

– Vi hade en oerhörd bredd, med allt ifrån Kristna fredsrorelsen till den yttersta vänstern, och alla hade sina egna motiv för att delta.

– Det var väldiga motsättningar på våra förberedelsemöten, kring talare och hur

programmet skulle se ut, men vid den tiden kunde alla enas i motståndet mot ett krigsutbrott, säger Christina Hagner.

Bilden av en konfliktfylld tillvaro bekräftas av Märit Hamlin, som var Ung Vänsters representant i nätverket.

– Vadå, (skratt) det fungerade ju hur bra som helst! Men allvarligt talat så var det verkligen katastrofala samarbetssvårigheter och interna strider, säger Märit Hamlin.

Hon menar att krigsmotståndarna, något

"Det låg något i luften och för en gångs skull hade vi också media på vår sida."

Märit Hamlin, Ung vänster.

förenklat, kan delas in i tre grupper. Dels de som inte hade någon direkt politisk erfarenhet och såg kriget som en isolerad fråga.

– Sedan finns det ju "sektgrupperna" av redan övertygade som har jobbat i politiskt hur länge som helst och inte berörs så mycket av varken yttre eller inre omständigheter.

Den tredje gruppen var de som agerade i periferin av organiserad politisk verksamhet och där tror Märit Hamlin att den dåliga stämningen i nätverket gjorde stor skada.

– Hade man kunnat kanalisera deras engagemang så hade man vunnit många nya aktivister, men det sabbades totalt.

Lite grann anser hon dock att frågan om vart det enorma krigsmotståndet tog vägen

Den 20 mars träffas Bagdad av missiler och styrkor går över gränsen. Tre veckor senare intas huvudstaden, varpå en stor Saddamstaty rivs ned inför en irakisk folkmassas jubel. Händelsen visar sig vara riggad.

Den 1 maj förklaras kriget över, men trupperna lyckas inte ta kontroll över landet. Kaos utbryter och väpnat motstånd organiseras med start i Falluja. USA bildar myndigheten CPA för att styra landet under en övergångsperiod. I december tillfångatas Saddam Hussein.

Eskalerande strider mellan utländska trupper och såväl sunni- och shia-arabiska motståndare. En våg av kidnappningar och attentat inleds.

I april sprids bilder från fängelset Abu Ghraib, där irakier torteras och förnedras av amerikanska fångvaktare.

I juni tillträder en tillfällig regering och den formella ockupationen av Irak upphör.

2004

Efter att kriget brutit ut samlas enligt Nätverket mot krig omkring 10 000 personer i Stockholm för att protestera.

På ettårsdagen av invasionen deltar omkring 2 000 personer i en demonstration i Stockholm.